

LUYỆN TẬP LẬP LUẬN CHỨNG MINH

I – MỤC TIÊU CẦN ĐẠT

Giúp HS :

- Củng cố những hiểu biết về cách làm bài văn lập luận chứng minh.
- Vận dụng được những hiểu biết đó vào việc làm một bài văn chứng minh cho một nhận định, một ý kiến về một vấn đề xã hội gần gũi, quen thuộc.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Sau tiết học về cách làm một bài văn lập luận chứng minh ở tuần trước, tiết luyện tập này sẽ là dịp để giúp HS không chỉ nắm chắc hơn, mà còn vận dụng thành thục hơn những kiến thức và kỹ năng mà các em đã học. Song sự vận dụng của HS sẽ không thể đem lại kết quả tốt, nếu GV không tạo điều kiện để các em có thể tự làm. GV cần tìm cách đặt HS vào tình huống, ở đó, các em đóng vai trò của một người phải thuyết phục người khác tin vào điều mình đang cố gắng chứng minh ; để thông qua cách ấy mà nâng cao hơn nữa tính tích cực, vai trò chủ động, sáng tạo của người luyện tập.

2. Tuy nhiên, như đã nói trong tiết trước, hoạt động thực hành, vận dụng nhất thiết phải được sự chỉ đạo, sự soi sáng của lý thuyết. Do đó, trước mỗi bước, mỗi khâu trong quá trình luyện tập, GV nên cho HS nhắc lại những kiến thức lý thuyết tương ứng để sự luyện tập không trở thành mò mẫm hay tùy tiện.

3. Sự vận dụng trong tiết luyện tập này dĩ nhiên phải là sự vận dụng những hiểu biết về phương pháp làm bài để tạo lập nên văn bản. Nhưng trong việc làm bài, phương pháp không thể là tất cả. HS sẽ không thể làm nên một văn bản chứng minh chừng nào còn chưa có một lượng hiểu biết và dẫn chứng đủ để có thể làm sáng tỏ luận điểm chính. Vì thế, GV cần quy định trước phạm vi của những vấn đề mà các em sẽ phải luyện tập chứng minh trong tiết học. Và đó phải là những vấn đề xã hội gần gũi với các em, để tiết học đảm bảo được tính vừa sức, và nhất là để việc học văn nghị luận không trở nên sách vở, khuôn sáo.

III – TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY – HỌC

1. Giới thiệu bài

GV có thể bắt đầu tiến trình luyện tập bằng cách đặt HS vào tình huống : Các em phải nói (hoặc viết) một bài văn chứng minh theo đề bài trong SGK. Tiếp đó, GV sẽ đề nghị các em nhắc lại cách làm một bài văn chứng minh, rồi hỏi : Để làm bài văn theo đề đã nêu trên, em sẽ lần lượt đi theo những bước nào ?

2. Tiến trình tổ chức các hoạt động

Hoạt động 1. Tìm hiểu đề.

GV tổ chức cho HS thảo luận các câu hỏi ghi ở điểm a trong SGK để xác định các yêu cầu của bài làm. Cần làm cho HS hình dung thật rõ :

– Điều phải chứng minh (dùng đề trong SGK thì điều phải chứng minh là : Lòng biết ơn những người đã tạo ra thành quả để mình được hưởng – một đạo lí sống đẹp đẽ của dân tộc Việt Nam).

– Yêu cầu lập luận chứng minh (đưa ra và phân tích những chứng cứ thích hợp để cho người đọc hoặc người nghe thấy rõ điều được nêu ở đề bài là đúng đắn, là có thật).

Hoạt động 2. Tìm ý.

GV tổ chức cho HS thảo luận những câu hỏi :

– Nếu là người cần được chứng minh thì em có đòi hỏi phải diễn giải rõ hơn ý nghĩa của hai câu tục ngữ ấy không ? Vì sao ? Em sẽ diễn giải ý nghĩa của hai câu tục ngữ ấy như thế nào (nếu xét thấy sự diễn giải đó là cần thiết) ?

– Nếu dùng đề trong SGK thì em sẽ đưa những biểu hiện nào trong thực tế đời sống để chứng minh cho đạo lí *Uống nước nhớ nguồn, Ăn quả nhớ kẻ trồng cây* ? Ngoài những nội dung được nêu ở điểm c trong SGK, em thấy có thể bổ sung thêm những biểu hiện nào khác nữa ? (Ví dụ : Những câu ca khuyên con người phải ghi nhớ công ơn của ông bà, cha mẹ ; các phong trào đền ơn đáp nghĩa, chăm sóc Bà mẹ Việt Nam anh hùng,...).

Hoạt động 3. Lập dàn bài.

GV cho HS xem lại những dàn bài mà các em đã lập trong tiết học trước ; trên cơ sở đó, lập dàn bài cho đề văn được đưa ra luyện tập. Cần chú ý uốn nắn những chỗ các em còn sai sót. Ví dụ : Nếu HS lập dàn bài cho đề bài được nêu trong SGK thì cần lưu ý các em : Cần phải nêu các biểu hiện của đạo lí *Uống nước nhớ nguồn, Ăn quả nhớ kẻ trồng cây* theo trình tự thời gian, vì đề bài dứt khoát đòi hỏi một sự chứng minh dọc theo chiều lịch sử : "Từ xưa đến nay". Do đó, trong phần này, cần sắp xếp ý theo hai luận điểm chính :

– *Từ xưa*, dân tộc Việt Nam ta đã luôn luôn nhớ tới cội nguồn, luôn luôn biết ơn những người đã cho mình được hưởng những thành quả, những niềm hạnh phúc, vui sướng trong cuộc sống.

– *Đến nay*, đạo lí ấy vẫn được những con người Việt Nam của thời hiện đại tiếp tục phát huy.

Hoạt động 4. Viết đoạn văn.

Trước khi cho HS tập viết, GV có thể :

– Cho HS tham khảo các đoạn Mở bài hoặc Kết bài đã được nêu trong tiết tập làm văn trước (nếu hướng dẫn HS tập viết đoạn Mở bài hoặc Kết bài).

– Cho các em tham khảo một đoạn trong bài *Tinh thần yêu nước của nhân dân ta* để học tập cách nêu luận điểm, cách đưa dẫn chứng, cách phân tích dẫn chứng của Chủ tịch Hồ Chí Minh (nếu cho HS tập viết một đoạn của Thân bài).

Sau đó, GV có thể lần lượt làm các công việc :

– Cho HS áp dụng điều đã học được để chứng minh cho một luận điểm của dàn bài mà các em vừa xây dựng ở hoạt động trên.

– Tổ chức cho HS trình bày luận điểm đã được chứng minh và cho cả lớp nhận xét, đánh giá các bản trình bày đó.

– Hướng dẫn các em luyện tập ở nhà.